

Előadó:

GM Ramesh RB, világhírű edző, India legsikeresebb edzője, Praggnanandhaa és számos más GM kinevelője. 2022 Szeptembere, Románia Korosztályos VB.

Engedjük a gyerekeknek, hogy élvezzék a sakkjátékot!

Üdvözlök mindenkit, köszönöm, hogy eljöttetek! Szeretnék nagyon őszintén, és nyíltan beszélgetni arról, hogyan legyünk jobb sakkszülők. Rengeteg tapasztalatom van, és többen is megkerestek már közületek személyesen, és elmondták, milyen praktikus problémákkal néztek szembe. Az első kérdés az, hogy mi a szerepe a sakkszülőknek.

Sokan közülünk nem tudnak sakkozni. Többen kérdezték, hogyan segíthetem a gyerekeket, ha nem tudok sakkozni? Ahogy korábban is válaszoltam erre, jó, ha a szülő nem tud sakkozni. (Nevet) Nem teszünk rá még egy lapáttal arra stresszre, amivel a gyerekek amúgy is szembe kell néznie.

Nagyon fontos, hogy **a helyzetet nem a szülő, hanem a gyerek szemszögéből kell nézni!**

Azt a kérdést kell feltenni, hogy a gyerekek mire van szüksége a szülőtől, és nem azt, hogy nekem mit kéne tennem.

A sakk teljesen más, mint egy-két évtizede volt. **A technológiának, elemzőprogramoknak köszönhetően a sakk sokkal komplexebbé vált, sokkal nehezebb elsajátítani, mint korábban.** A gyerekeknek sokkal többet kell tennie, megtanulnia, mint nekem, mikor én voltam fiatal. Nagy a nyomás a gyerekeken, ez, egy igen nehéz feladat...

Ezen kívül a gyerekeknek nem csak a sakk technikai nehézségekkel kell megküzdenie. Hanem például, hogy hogyan kezelje a vereséget, hogyan kezelje, ha rosszul áll a parti, ha hullámszik a parti, ha fogalma sincs mi az állás. Ez mind plusz stresszel jár, és érzelmi hullámmással. Ebből az érzelmi hullámmásból meg kell nyugodnia, és a szülőnek ebben kell segíteni, nem pedig még nagyobbá korbácsolni az érzelmi hullámokat.

Meg kell nyugtatni a gyereket, hogy másnap is a legjobb formáját tudja hozni.

Ebben a szülőnek és az edzőnek nagy felelőssége van. Csökkenteni kell a stresszt a gyereken, felvidítani, nem hozzáadni még több stresszt a már amúgy is stresszes szituációhoz.

Mi történik a gyerekekkel manapság? **Nagyon sok elvárás van a szülők részéről.** Minden szülő azt akarja, hogy a gyereke jól szerepeljen. Ezzel nincsen semmi probléma, ez természetes. De ez nem mindig lehetséges. Minden gyerekből nem lesz világbajnok, nagymester, vagy amit szeretnének. Kevésből lesz. És mi nem tudjuk, vajon a mi gyerekünknek sikerülni fog-e, vagy sem. **Ezért az a helyes hozzáállás, hogy hadd próbálja meg a gyerek, én pedig szülőként támogatni fogom benne, de ha lehetséges, túl sok elvárás nélkül.** Mert, először is, nem tudjuk, hogy az elvárás jogos-e vagy sem, ha mint szülő nem tudok sakkozni (És még nagymesterként sem egyszerű ezt megítélni - PP).

Nekem, mint edző, az a feladatom, hogyan maximalizáljam az esélyét annak, hogy a gyerek kihozza magából a maximális potenciálját? Edzőként az a feladatom, hogy maximalizáljam a gyerek esélyét, a potenciálja realizálására, bármi is legyen az, és mi nem tudjuk, hogy mekkora a potenciál.

Szülőként el kell fogadnunk, hogy mi csak biztosíthatjuk a megfelelő körülményeket. Ez az egyik legfontosabb feladata a szülőnek. Ahhoz, hogy a gyerekből erős sakkozó legyen, el kell fogadnunk, hogy ez egy hosszabb folyamat. Ahogy az iskolában is a gyerekek elvégzik az 1., 2., 3., 4. osztályt, és a 3. osztályos tanuló nem fogja a trigonometriát, kalkulust, és rengeteg dolgot, a sakkban is hasonló a helyzet, lépésenként kell haladni. És miután a gyerek nem sajátított el mindent, óhatatlanul el fog követni hibákat – a tanulási folyamat mindegyik szintjén. A gyerek el fog követni hibákat mikor 1200-as, mikor 1600-as, mikor 2000-es, és akkor is, mikor 2400 az élője (és 2600-al is, és 2850-el is – PP). **Ne legyen az az elvárásunk, hogy már 5 éve sakkozol, miért követsz el hibákat? Ha 50 éve sakkozik, akkor is el fog. Úgyhogy szimplán csak fogadjuk el ezt a tényt, és ne aggódjunk miatta.** Ne legyenek miatta álmatlan éjszakáid, és ne legyen percenként 5000 a pulzusod (Nebet). Nyugalom!

Ez egy folyamat, egy út, és nem mindenki végig érni ezen az úton. Sokan abbahagyják a sakkot, különböző helyeken. Mi elő fogjuk segíteni, hogy minél tovább tartson az (sakk)utazás, vagy útközben véget vetünk neki?

Sok szülő használja azt a **zsarolási technikát**: „Nem veszed elég komolyan, ha nem szerepelsz jól ezen a versenyen, nem foglak többet sakkversenyekre vinni. Abbahagyom az edzésed finanszírozását” Sok szülő áll hozzá így. Azt mondják „Nem vagy komoly, rengeteg pénzt költök rád, rengeteg időt szánok rád, a többi gyereket otthon hagyom, téged segítelek itt, te pedig ilyen simán vesztesz...”

Visszajelzéseket adunk a gyerekeknek, folyamatosan értékeljük, és ez nagyon sokszor ítélő, elítélő. „Nem vagy jó, nem vagy komoly, nem rakod bele a megfelelő energiát, stb”

Mi örülnénk neki, mennyire szeretnénk, ha percenként, óránként, ítélkeznenek felettünk? Békés lenne az életünk? Kemény lenne...

Úgyhogy nagyon fontos, hogy a gyerek úgy tudjon sakkozni, hogy nem ítélkeznek fölötte partinként.

Ezért a tanácsom az, hogyha játszik a gyerek, akkor hallgass zenét, olvass könyvet, kössél, nézzél filmet, menj kocogni, konditerembe, beszélj más szülőkkel, bármit, csak a partit ne nézd! Mert ha nézed a partit, nem tudsz sakkozni, (legalább nagymesteri szinten – PP) a gép mindenféle lépéséket fog javasolni, Ff4-et kéne lépni, Hf5-öt, és mikor a gyerek jön, akkor „Miért nem léptél Hf5-öt, hogyhogy kihagytad Ff4-et, simán megnyerted volna a partit!” **De nagyon sokszor egy nagymesternek is, ha a gép nem írja ki nekem, hogy Hf5 a jó lépés, magamtól nem venném észre. Nagymesterként sem... 20 éve edző vagyok, 20 évig versenyeztem, sok állásban, ha feladod nekem, hibák százait fogom elkövetni.** Ha egy nagymester rengeteg hibát elkövet, akkor egy fiatal gyerek, aki most tanul sakkozni, miért ne követne el szintén rengeteg hibát? **Ne nézzétek a partit!**

Szóval... Mi a szerepe a szülőnek?

Ehhez arra kell rájönnünk, a gyerekek mire van szüksége. Nézzük ezt meg két különböző oldalról. A gyerekek szüksége van segítségre kívülről, a világtól, és szüksége van a saját képességeire, hozzáállására, ahhoz, hogy jó játékosá váljon.

Mit kellene tennünk, mint szülőknél? Először is biztosítanunk kell, hogy a gyerek megkapja a szükséges külső segítséget. Mik ezek?

- 1) Szülői támogatás. Ha a szülő azt mondja, hogy „Nem akarom, hogy sakkozz”, akkor igen nehéz lesz, nem igaz? Szóval a szülői támogatás rendkívül fontos. Azt hiszem, itt ez rendben van, közületek mindenki támogatja a gyerekét.
- 2) **Elvárások nélkül kell támogatni a gyereket.** Mert... Ti is azt szeretnétek, hogy a gyerek feltételek nélkül szeressen titeket, nem rengeteg feltétellel. „Szeretlek, ha hozol kólát, rántott csirke combot stb. Ha ennek a listának megfelelsz, szeretlek” (Nevet) Szóval túl sok elvárás nélkül kellene támogatni a gyereket. Miért mondom ezt? Lehet így tenni?

Ha megkérdeztek egy csomó nagymestert, aki a 30as, 40es éveiben van, miért engedték a szüleik őket sakkozni.... Például az én szüleim nem tudják, hogy nemzetközi mester vagyok-e vagy nemzetközi nagymester, és ez nem zavarja őket (a fontos nekik, hogy boldog legyek). Mikor az iskolában a szülők folyamatosan szamon kérik a gyereken, „Megcsináltad a házi feladatot, készültél a tesztre, elvégezted a projektet?” ... Ha így bánnak velünk, nagyon sokaknak közlünk ez nem tetszene. Mikor (a mi szüleink) elengedtek minket iskolába, és hagytak minket a magunk módján és tempójában tanulni, felnőttünk, és mind OK lettünk. Nem váltunk egy film gonosz karakterévé. Rendben lettünk.

Valószínűleg a mi gyerekeinknek is szüksége van erre a bizalomra tőlünk, hogy minden rendben lesz velük. Nem érdemes ezen túl sokat stresszelni.

Szóval, ha tudod támogatni a gyereket túl sok elvárás nélkül, akkor mi legyen az elvárásom?

„Azt szeretném, hogy a gyerekem élvezze a sakkot, hogy boldoggá tegye” A gyerek élvezni fogja a sakkot, és boldog lesz, ha fejlődik. És ez az, amit te akarsz. Azt, hogy a gyereked fejlődjön. **De a helyett, hogy közvetlenül a fejlődésre fókuszálnál, fókuszálj arra, hogy a gyerek boldog legyen sakkozás közben. Mert a gyerekek nem azért sakkoznak, hogy megfeleljenek az elvárásainknak, hanem azért, mert imádnak sakkozni. Ha tartósan fognak sakkozni, ahhoz a sakkjáték iránti szenvedély fog erőt adni a nehéz időkben. Amikor vesztenek, nem csüggednek el, hanem továbbra is jól akarnak sakkozni. A sakk szeretetüket soha nem szabadna elveszteniük. Ha mi (mint sakkszülők) a sakkban mindig azt tesszük fontossá, hogy „Minden nap nyerni” „Soha nem veszteni” nem vagyunk realiztikusak. És ez nagy stresszt rak rá, a már amúgy is stresszben lévő gyerekekre. Már stresszben vannak, mert annyi mindent meg kell tanulni, és azért is, mert nagy versenyben vannak. Ezt nekünk nem kellene még fokozni.**

Szóval, mik a külső dolgok? **1) A szülői támogatás. 2) Az iskolai támogatás.** Nagyon fontos! Sok országban az iskolarendszer nem támogatja a gyerekeket abban, hogy utazzanak, versenyezzenek. Azt várják, hogy a gyerek minden nap jöjjön iskolába. Ez sok országban nagy kihívás. **Erre megoldást kell találnod. Vagy magántanulónak kell lenni, vagy olyan iskolát kell találni, amelyik egyetért, és teret ad arra a gyerekeknek, hogy utazzon, és versenyezzen. Mert nagyon fontos, hogy a gyerek versenyezzen!** Hogy a többi gyerekkel harcoljon a táblán. Azért vannak ott, hogy megtanulják, hogyan kell küzdeni. És ha nem vesznek részt versenyeken, soha nem tanulják ezt meg. **És a gyerekek nagyon gyorsan fejlődnek, ha gyakran játszanak versenyeken! És ha több versenyre viszed őket, gyorsabban fejlődnek!**

A gyerekek tanulásának 3 féleképpen kellene történnie.

1) Egy edzővel.

Ez lehet egyéni, vagy csoportos edzés. Sok szülő azt gondolja, hogy gyorsabban tanul a gyerek az egyéni edzésen, mert minden figyelmet megkap. Azt gondoljuk, hogy az edző az összes figyelmét a gyerekekre fogja fordítani, úgyhogy így többet tanul.

Nem így van!

A tanulásban nem az a lényeg, hogy a gyerek mennyi figyelmet kap az edzőtől, hanem az, hogy mekkora erőfeszítést fejt ki, mennyire igyekszik edzés közben! Ez fogja eldönteni, hogy a gyerek többet tanul-e, vagy sem.

Például én sosem tanítok gyereket egyénileg. Mindig csoportokat oktatok. Például Pragnanandhaa, páran hallottatok róla, ő sosem volt egyéni órája velem. Mindig más gyerekekkel együtt oktatom őt. A gyerekek jobban tanulnak csoportban, mint egyedül, mert nem csak az edzőtől tanulnak, hanem más gyerekektől is, úgyhogy többet tanulnak sokszor. Úgyhogy, ha van egy gyerek, aki fegyelmezett, sokat dolgozik, jól fókuszál, a többiek is eltanulják. (PP: Azért a rosszat is el lehet tanulni szerintem, ami nem olyan jó – Ramesh pedig elfoglalt edző, nincs ideje egyéni oktatásra, mert így tudja a legtöbb gyereket oktatni.). Úgyhogy, ha nem áll rendelkezésedre egyéni edző, menjél (a gyerek) csoportos edzésre! Ne gondold azt, hogy ez egy rossz ötlet!

Az edzésen kívül a gyerekek szintén a saját erejükből is tanulnak. Ez a legfontosabb módja a sakk tanulásának!

Szóval, 1) Edzőktől kellene tanulniuk, ez felgyorsítja a fejlődést.

2) Versenyeken játszva kell tanulniuk.

Ez nagyon fontos! Ha nem viszed őket elég versenyre, a fejlődésük nagyon lassú lesz. Gyerekek képesek rendkívül gyorsan fejlődni. (Függőleges kézmozdulatot tesz). De ha nem viszitek őket versenyre, lassú lesz a fejlődés (vízszintes kézmozdulatot tesz). Többet játszani hasznos.

És a 3) a legfontosabb, a gyerekeknek a saját erejükből kell tanulniuk, otthon!

Ezt a szülők tudják tanítani, és az edzőknek szintén hangsúlyozni kell. Szóval a gyerekeknek kellene egyedül tanulni sakkozni, bárki segítségével, könyvekből, gépi adatbázisokból. Erre tudják a szülők biztatni a gyereket. Szóval meg kell tanítanunk a gyerekeket: „Önállóan kell tanulnod! Azt mondod érdekel a sakk. Akkor bizonyítsd be azzal, hogy egyedül tanulsz sakkozni” Megkérdezheted az edzőket, hogy javasoljanak könyveket egyéni tanulásra. És felállíthatsz egy tervet, például „ok, hétfőn ilyenkor érsz

haza a suliból, fél óra szünet, aztán egy óra házi, aztán fél óra sport, aztán sakkozz egy órát, aztán vacsora, talán még egy fél óra sakk, aztán alvás” Szóval felállíthatsz egy napi tervet a gyerekeknek, és beletehetsz minden nap sakk-gyakorlást.

Sok szülő abba a hibába esik, hogy kiszervezik a gyerekeik sakktanulását edzőknek. Azt gondolják, bármit, amit a gyermeknek meg kell tanulnia, az edzőktől kell. **De valószínűleg a tanulás kb. csak 30%-a történik edzők által. Kb. 30% akkor fog történni, mikor versenyeken játszanak. És kb. a tanulás 40 százalékának otthon kellene történnie (egyéni munkával). Úgyhogy az otthoni tanulás elképesztően fontos!** Szóval meg kellene érdeklődnöd az edzőtől, hogy mit kellene otthon csinálnia a gyerekeknek. Milyen témában képezze magát, és hogyan képezze magát.

Szóval ezt a gyerekeknek az edzőtől kellene megtanulniuk, és utána elkezdni maguktól tanulni. Ezzel tudod mérni azt is, hogy a gyerekedet vajon érdekli-e a sakk, vagy sem. Ha a gyerek nagyon szeret sakkozni és ambiciózus, akkor anélkül, hogy bárki mondaná neki, sakkozniuk kellene. A sakknak úgy kéne vonzani őket, mint egy mágnes. Mikor hazajönnek a suliból, sakkozniuk kellene. És ez nem rossz tulajdonság. Ez azt mutatja, hogy szenvedélyesen szeretnek sakkozni, ambiciózusak, és felelősek. Felismerik, hogy „Nekem kell felelősnek lennem a saját fejlődésemért.” Szóval bátorítanod kell a gyerekedet ezekben a tulajdonságokban. **Nem kényszeríteni, hanem bátorítani őket!**

Szóval a szülői támogatás fontos, az iskolai támogatás fontos. Az iskolában engedélyt kell kérned, hogy a gyereked hiányozhasson, és elmehessen versenyezni. Tipikusan egy verseny 7-9 napig tart. Amit észben kell tartanunk, az az hogy a fiatal gyerekekben elképesztő potenciál van. Az edzőkkel is beszélgetek, ez az, amit nekik is hangsúlyozok, (GM Ramesh tartotta a FIDE edzői szemináriumot a Sokolov Ivannal – PP) a fiatal agyak rendkívül intelligensek, erősek. Fantasztikusak a tanulásban. Fantasztikus tanuló gépek. **Szóval azt kell megtanítanunk a gyerekeknek: „Nem azért játszol, hogy boldoggá tegyél engem. Nem azért, hogy az én elvárásaimnak felelj meg. Én egy felnőtt vagyok, a saját elvárásaimat tudom magam kezelni. Nem fogom őket rád erőltetni. Ezt saját magadnak teszed. Téged boldoggá tesz, jól szeretnél sakkozni, szóval tegyed meg amit meg kell tenned! És rám számíthatsz!”** Ez a hozzáállás azt is

meg fogja tanítani a gyerekeknek, hogy ők felelősek a saját sikereikért és kudarcaikért. És, hogy „most minden rajtam múlik” (mint gyerek).

Szóval, mint szülők, biztosíthatjuk a pénzt, szervezhetjük a versenyeket, megtervezhetjük a napirendet, biztosíthatjuk az edzőket, beszélhetünk az iskolával, elvihetjük őket versenyekre, biztosíthatjuk, hogy kialudják magukat, jól egyenek, jól készüljenek. De ezen túl, nem sok mindent tudunk tenni, mint szülők.

És.

Még ha mindezt megteesszük, és tökéletesen, az sem garantál semmit. Semmit nem garantál.

Microsoft, Google, van rengeteg nagy vállalat a világon, most, ha a siker megvehető lenne, akkor a Google (vezérigazgató) fia lenne a sakkvilágbajnok, vagy a teniszvilágbajnok, nem? Mert ők meg tudják maguknak engedni a legjobbat. Ugye? Úgyhogy csak azért, mert mi biztosítjuk (a körülményeket), ez nem garantálja a sikert. Ez csak egy nagyon jó alapot fektet le. Amin fel lehet építeni az épületet. Ezt az épületet a gyerekek kell megépítenie. A szülői, és edzői segítségével. **Úgyhogy a gyerek szerepe a döntő. Nem a mi szerepünk.**

Sok szülő azt gondolja „Olyan sok mindent feláldozok, szabadságot veszek ki a munkámtól, utazok veled, a verejtékkel megkeresett pénzemmet rád költöm, elviszlek edzőkhöz, teszem ezt, teszem azt... De ez nem fogja őket jobb sakkozóvá tenni. Ha valaki elvisz engem a konditerembe, erősebbé válok? Vagy az a gyakorlat, amit ott elvégzek, tesz erősebbé? Ugye? Mi mindent megteszünk, hogy minden, aminek a gyerekeknek szüksége van a külvilágtól, azt megkapja. De, a gyerekeknek is szüksége van bizonyos tulajdonságokra

Az egyik a tehetség. Elfogadható mennyiségű tehetség. Nem kell szuper tehetségnek lenniük, de valamennyi tehetséggel rendelkezniük kell. A sakknak nem kellene túlságosan nehéznek lennie alapból (a gyerekeknek). Elfogadható mennyiségű tehetség az OK. És nagyon nehéz megállapítani, hogy egy gyerek tehetséges-e vagy sem, különösen valakinek, aki nem sakkozó. Szóval nem kellene azt gondolnunk, „Okos vagyok, a férjem vagy feleségem okos, 1+1 az 2, a gyerek is okos, szóval a gyerek nagymester”. Ez nem így működik. És szintén, azért, mert „A gyerekem jó matekban, a fiamnak vagy lányomnak jól megy a sulis, briliánsak, ezért jó

sakkjátékosok” **Nem. Valaki, aki nagyon rossz matekból, lehet jó sakkozó.** Ennek a kettőnek nincs túl sok köze egymáshoz. Úgyhogy mi nem tudjuk megállapítani, hogy a gyerekünk tehetséges-e vagy sem. Ezt csak tapasztalt edzők tudják megtenni. Úgyhogy ne is aggódjunk ezen. Ne is legyél kíváncsi arra, hogy kitaláld, a gyerek tehetséges-e vagy sem. **Mert, a tehetségen kívül más tulajdonságokra is szükség van a sikerre.** Nagyon sok tehetséges gyerek van, akiből soha nem lesz (jó sakkozó). Mert más tulajdonságaik hiányoznak.

Mik ezek a tulajdonságok?

- 1) **A kemény munkára való képesség.** Ha a gyerek szeret sakkozni és ambiciózus, nagy eredményeket akar elérni, nem fog működni, anélkül, hogy (nagyon) sokat dolgozna a sakkján. Nemde?

Ha egészséges akarok maradni, figyelnem kell mit eszek, mennyit, mennyit mozgok, mennyit alszok, ugye. Most, ha azt eszek, amit akarok, ha nem alszok jól, nem mozgok, és egészséges akarok maradni. Nem fog megtörténni. **Hasonlóan, ha a gyerek jól akar játszani, akkor dolgoznia kell. Dolgoznia kell!** Ne érezd rosszul magad, ha a gyereked gyakorlatilag függ a sakktól. Ez egy jó tulajdonság! Ha ambiciózusak. Indiában, én azt várom, hogy a növendékeim sakkfüggők legyenek. Vagyis mindig a sakkra gondoljanak! **Ez mutatja az elköteleződésüket, az elszántságukat, a szenvedélyüket, és azt, hogy felelősségteljesek. Hogy tudják, pusztán reménykedéssel nem fogják elérni, amit akarnak. A gyerekeknek akarniuk kell a sikert. Ki kell érdemelniük! És ezért nekik kell megdolgozniuk. Szóval bátorítani kell őket a kemény munkára!**

Nem mindenkinek kell ambiciózusnak lenni. Sakkozatsz azért, hogy fejleszd a személyiséged, hogy javítsd a koncentrálsodot, vagy csak azért, hogy elkerüld a videójátékokat, sok minden miatt lehet. De én most csak az ambiciózus gyerekekről beszélek, mert itt vagytok a Világbajnokságon, úgyhogy feltételezem, hogy a gyerekeitek mind ambiciózusak. Ha tele vannak ambícióval, az segíti, mert mutatja az utat, hogy milyen irányba kell irányítani az erőfeszítéseket. Az olyan, mint a világítótorony a sötét óceánon. Mikor ott vagyok a csónakban, tudom, milyen irányba evezek. Szóval, ha nagymester akarok lenni, tudom mit kell megtanulnom. Úgyhogy elkezdik tanulni, amit kell. Szóval, ez a kemény munkára való képesség.

És a **legfontosabb tulajdonság**, az a...

2) Tanulásra való képesség. A legtöbb edző és szülő nem gondolkozik erről.

Minden gyerek különböző módon és sebességgel tanul. Ha ugyanazt a dolgot tanítjuk egy gyerekekkel teli osztályteremben, ugyanabban az időben, nem mindenki fogja ugyanazt megtanulni. Minden gyerek különböző dolgokat tanul meg. Néhány gyerek sokat tanul, a legtöbb átlagosan, pár keveset. **Ahogy mondtam, egy gyerek lehet gyenge matekból, és kitűnő sakkban.** Nem tudjuk megítélni, hogy a gyerek miben lesz tehetséges. **Lehetnek valamiben nagyon jók, és más dolgokban tehetségtelenek. Ez a normális.** Ahogy ez ránk is igaz. Szóval, ha nem jók sakkban, az nem azt jelenti, hogy nem intelligens gyerekek. Akkor ők nem sakkra lettek teremtve, hanem jobb dolgokra. **Ennyi.**

És ha pár év után... **Mi a legrosszabb dolog, ami történhet?** Sakkoznak 5 évig, 7 évig, és nem ment nekik, úgyhogy búcsút veszünk a sakktól. De mégis, abban az 5-7 évben rengeteg hasznos dolgot tanultak!

Ennek örülnünk kéne, hogy ez pozitívan járult hozzá a személyiségfejlődésükhöz.

Úgyhogy a javaslatom: Meg kell tanítanunk a gyerekeknek nagyon fontos dolgokat:

1) **Hogy egyedül kell dolgozniuk otthon. Az önálló munka nagyon fontos!** Ne szervezd ki a tanulást az edzőknek!

2) **Nem az eredményért kell sakkozniuk! Nem szabadna az élőpontszámukkal törődniük!** Ez elképesztően fontos a fejlődésükhöz! **Ha túlságosan stresszelnek az élőjük miatt, akkor miközben játszanak, ahelyett, hogy az álláson gondolkoznának, az élőpontszámukon fognak gondolkozni. És ez nagyon káros a gyerekeknek! Nem szabadna nekünk is ezzel stresszelni őket!** Sok szülő teszi ezt... Az edzőknek is mondtam (FIDE Trainer Seminar) és mindenki egyetértett, hogy a gyerekek jobban félnek az alacsony élős ellenfelektől, mint a magasabb élősöktől, pusztán azért, mert tudják, „ha egy magasabb élöstől kikapok, veszek kb 4-5 élőt, ami ok, de ha alacsonyabb élöstől veszek, akkor az mínusz 15-25 élő lesz, ami sok.

És ez egy modern jelenség. Azóta van ez, mióta az élőlistát havonta frissítik. Korábban az élőlista fél évente jött ki. Úgyhogy a gyerekek és a szülők nem tudták mi történik az

élővel. De most van sok weboldal, mint pl. a chess-results, ami játszmányként mutatja mennyi élőt nyertél/vesztettél. Ha megkérdezed Pragganandhát, - akinek most 2687 az élője, vagyis, ha nyer még 13-at, akkor átlépi a 2700-et, ami egy nagy mérföldkő – De ha megkérdezed őt például 6 forduló után, hogyan alakul az előd, (nem fogja tudni). Ha megkérdezed itt bármelyik gyereket, amint kijön, mennyi élőt nyersz a partiddal már AMIKOR KIJÖNNEK tudják. Tudják mennyi élőt vesztenek. Megkérdezel más szülőket. Ők is tudják. Mindannyian tudjátok mennyi élőt nyernek vagy vesztenek a gyerekeitek, már 2 forduló után...

Miért számít ez?

Miért hangsúlyozom ezt ki?

Ez TÚL SOK stresszel terheli szegény gyereket! Képzeld el, hogy a medencéhez mész, két sziklát kötsz a gyereked lábaira, és úszni küldöd. És azt mondod: „Ússz kicsim!” Fog tudni úszni?

Lehet, hogy tehetséges úszó. De ez az élőpont nyomás olyan, mint a szikla a lábán. Így nem lesz jó úszó. Ezért nekünk el kell távolítani ezt a sziklát a lábáról. Ez a szülők feladata, és az edzők feladata.

A javaslatom az, hogy ne is nézz rá az előre, amikor kijön az új élőlista. Minden hónapban elsején jön ki, ugye? Úgyhogy mondhatod azt, „januárban és júliusban ránézek a gyerek élőjére. Rendben? Minden januárban és júliusban. Csak kérdezd meg magadtól, szeretnéd, hogy a családtagjaid minden órában értékeljék a teljesítményed, vagy minden fél órában? Vagy naponta egyszer? Vagy hetente? Vagy havonta? Vagy évente? Vagy sohasem? Legalább értékelj kevésbé sűrűn...

Mert a gyerekeknek szüksége van a nyugalomra a tanuláshoz. És ahhoz, hogy tanuljon, hibákat kell elkövetnie. Ha mindent jól csinálnak alapból, mit lehetne tanulni? Ha mindent tudnak, sosem hibáznak, van egy tökéletes Stockfished, mint a gyereked. Akkor nem kell aggódni...

Szóval, adj nekik teret a tanulásra, azáltal, hogy kísérleteznek, teszik a dolgukat, HIBÁSAN! És a hibákat nem azért követik el, mert rosszak, nem azért, mert

gyengék. Azért követik el, mert 1) Nem dolgoznak elég keményen otthon, hogy megtanulják a játékot. Anélkül, hogy tanulod a játékot, hogyan kerülhetnéd el a hibákat, nemde? Úgyhogy tanítsd meg őket az otthoni kemény munkára! Ez közvetetten csökkenteni fogja a hibákat.

És 2) még keményen dolgozó gyerekek is fognak hibákat elkövetni. Erős játékosok is követnek el hibákat.

Ez az a két dolog, amire SOHA nem szabadna fókuszálnod:

- 1) A gyereked élője.**
- 2) Hogy nyertek, vagy vesztek épp.**

Amikor végzett a gyereked, ne azt kérdezd tőle, hogy mit csináltál, nyertél, vagy vesztedél. Mert. Mi az, amit tanítunk azzal, hogy ezt kérdezzük? Azt, hogy most ítélek fölötted, és ez az ítélet az eredményedtől függ. „Ha játszol egy rossz partit és nyersz, boldog vagyok. Ha játszol egy jó partit és vesztesz, szomorú vagyok. Csalódtam benned” Ez az, amit tanítunk nekik...

Hogy lehet így a gyerek motivált arra, hogy tanuljon, jól játsszon, és színvonalasan? Nehéz lesz nekik.

Szóval, elő kellene segítenünk a tanulásukat. És a tanulás akkor következik be, amikor változtatnak azon, hogyan nézik a dolgokat. A tanulás akkor történik, amikor új dolgokat látnak, és erőfeszítést tesznek, hogy jobbá váljanak benne.

Ezért az élő és az eredmény helyett 2 másik dologra kell a figyelmünket fordítani. Mi ez a két dolog?

Az egyik, hogy komoly erőfeszítést tesznek, de nem azért, hogy nyerjenek, hanem azért, hogy tanuljanak! **(PP- Egyszerre 1 parti, és 1 lépés. Nem akkor fogok nyerni, ha parti közben az eredményen gondolkodom, nyerni szeretnék, félek a vereségtől... Hanem akkor, ha minden egyes lépésben 100% ott vagyok a partiban, és a következő lépésben, lépéseken gondolkodom)**

1) Az erőfeszítés, amit a gyerek tesz, hogy tanulja a játékot, 2) és a fejlődés, ami emiatt következik be. Erre kell fókuszálnunk.

Szóval a gyerekednek komoly erőfeszítéseket kellene tennie, mikor egyedül tanul otthon, a gyerekednek komoly erőfeszítéseket kellene tennie, mikor versenyeken játszik, és a gyerekednek komoly erőfeszítéseket kellene tennie, mikor edzőktől vesz órákat.

Mivel komoly erőfeszítéseket tesznek, tanulnak, mivel tanulnak, ezért fejlődnek, és mivel fejlődnek, jó eredményeik lesznek. Ez az egyetlen fenntartható út.

Ha megkerüljük a tanulást, nem várunk komoly erőfeszítéseket a gyerektől, nem fontos nekünk a gyerek tanulása, de azt akarjuk, hogy a gyerek jó sakkozó legyen... Ez az, ahonnan az összes probléma és feszültség származik. Például nekem rengeteg tanítványom van, soha nem kérdezem őket mik az eredményeik, hogy mennyi az élőlük. Nem érdekel. **Mert, ami érdekel engem az az, hogy hosszú távon jó játékosok legyenek! És ehhez minden nap tanulniuk kell valami hasznosat, az erőfeszítéseik által.**

Ez az, amit ma meg akartam osztani veletek. Lehet, hogy túl sok volt, lehet volt, amivel nem értetek egyet, vagy nem tudtok elfogadni. De én, mint hivatásos edző, úgy érzem (ez az igazság). Ez az én személyes véleményem. Lehet, te másképp látod, az én részemről az is rendben van. Mindenesetre meg szerettem volna osztani veletek a tapasztalataimat, és a nézeteimet ebben a témában.

Q&A

Előadás utáni kérdések a szülőktől, és válaszok GM Rameshtől.

1. Kérdés:

Honnan tudjuk, hogy a gyerek jó edzőhöz jár? Vagy, hogy az edzés nem hatékony? Honnan tudjam? Hogy edzőt tudjak váltani, egy jobb edzőt bízzak meg?

Válasz:

Szülőként ezt lehetetlen megtenni. Nagyon nehéz. Ezért mondom azt... Legyünk praktikusak! Most, én semmit nem tudok az egészségügyről. Tegyük fel, hogy a barátom, vagy

rokonom beteg lesz. Melyik kórházba menjek, melyik orvoshoz menjek? Honnan tudjam? Mi alapján ítélek meg egy orvost? Nincs semmi információm... Megkérdezhetem a barátaimat, vagy egy doktor barátomat, ő megmondja, menjek ehhez az orvoshoz, úgyhogy elmegyek ahhoz, akit ajánl. De ettől még az az orvos nem lesz jó. Ez csak egy egyén véleménye. Még ha egy szakmai vélemény is. Ugye?

Amit mondani szeretnék, Ne aggódj ezeken a dolgokon. Mert ez, nem a döntő tényező! Ahogy mondtam, a versenyek, amiket szervezel, az edzők, akiket felveszel, a pénz, amit elköltesz, az idő, amit a gyerekekkel töltesz versenyeken... Semmit nem garantál! Ugye értitek? Ez egyáltalán nem fog semmit sem garantálni! Te csak egy folyamatot segítesz elő. Ez minden! Nem garantálsz a végeredményt. Úgyhogy ne aggódj az edző hatékonyságán. Mert... Vannak jó edzők a világ minden városában? Minden faluban és városban? Hogyha X nem jó, automatikusan tudok menni Y-hoz? Nem! Sok helyen nem érhető el jó edző. Úgyhogy örülj neki, hogy rendelkezésedre áll egy edző! És az edző, ahogyan a te gyereked is, tanul. És jobb lesz. Nem tudjuk, hogy melyen szakaszban (van az edző, mikor) megyünk hozzá. Lehet már nagyon tapasztalt, vagy az is lehet, hogy most kezdi el tanulni, hogyan lehet jobb edző. Úgyhogy, ne aggódj ezen!

Mint szülők, csak 2 dolgon aggódjunk!

- 1) Az első, az erőfeszítés, amit a gyereked tesz a játék tanulása érdekében.**
- 2) A második, hogy a versenyeken ne eredményért játszanak!**

Nem azért játszanak ezen a versenyen, hogy megnyerjék a világbajnokságot. Nem azért, hogy nyerjenek 100, 200 élőt! Azért játszanak ezen a versenyen, hogy sakkozni tanuljanak! Hogyan erősödjenek!

Mi történik például, ha a gyerek borzalmasan végez ezen a versenyen, de 3 év múlva nagymester lesz. Akkor lesz ok a panaszra? Lesz okod azt mondani... „Nem, nem, nagymester lettél, de 2022 szeptemberében, Romániában, borzalmasan játszottál!” Ez fog akkor zavarni? Ugye?

Ami most történik velük a mai nap, ezen a versenyen, hosszútávon egyáltalán nem számít. Tudod mi történt velük, 2022 augusztus, július, június, április, januárjában? Már el is felejtettük. Ugye? A mai nap miatt aggódunk. Amit teszünk, az az, hogy csak a „most” -ra fókuszálunk. És közben megfélelkezünk a nagy képről. Amit szeretnénk, hogy mivé váljanak. Úgyhogy ne az alapján ítéld meg őket, mit csinálnak a mai nap, vagy ezen a versenyen. Nem ez a fontos.

Ezt tanítsd a gyerekeknek: „Azért játszol ott, hogy tanulj. Nem azért, hogy növeld az élőd, és nem azért, hogy minden partit megnyerj. És nem azért, hogy tökéletes partit játssz”
Ez nem fog megtörténni. Nem fognak minden partit megnyerni. Nem fognak minden versenyen élőt nyerni, ahol játszanak. Fognak partit veszteni, fognak élőt veszteni, hullámzóak lesznek az eredmények, hullámzó lesz az út. Ha azt szeretnéd, hogy így fejlődjenek (parabolát ír le a kezével), tanulniuk kell.

Minden lehetőséget meg kell ragadniuk a tanulásra! És a versenyek jó lehetőséget biztosítanak... a tanulásra! Szóval hagyd őket pár évig tanulni, és akkor jobb játékosok lesznek, és akkor elkezdhetsz eredményekre is számítani.

Úgyhogy ne aggódj túlságosan az edzőkön. Ha folyamatosan edzőt váltasz... **Azt gondoljuk az edzők fognak bajnokokat nevelni. Ez nem így van!**

2. Kérdés (Alig hallható):

A gyerekek aggódnak a vereségen, és azon, hogy mit kellene lépni az ellenfél megnyitására. Hogyan segítek neki, mikor nem is tudok sakkozni?

Válasz:

Sokan közületek észrevettétek, tudjátok, hogy a gyerekeitek nagy stresszben vannak. Minden alkalommal, mikor vesztenek, feldúltak, sírnak, elmegy az önbizalmuk. Néha, ha a 2. fordulóban vesztenek, (az előadás idején azt játszották) az egész versenynek vége van... Pusztán egy vereség miatt. A következő nap vesztenek, még jobban elmegy az önbizalmuk. Ugye?

És miért történik ez?

Mert tudják, mindig van egy-két ember, aki ítélkezik mindegyik partim után. És ez a probléma. **A gyerekek jobban el tudják viselni a vereséget, mint a felnőttek, ha békén hagyjuk őket.** Úgyhogy, mikor a gyerek veszít egy partit, küldd el a többi gyerekkel játszani, fagyizzatok, olvass neki könyvet, hallgass zenét, sétáljatok a tengerparton, mesélj neki történeteket, énekelj velük... **Bármit, csak ne a partiról beszéljess!**

Sok szülő mondja azt... Hívjuk az edzőt... Japánban! Hívjuk őket „Ok, küldöm a partit skypon, nézd meg, és mondd el milyen hibát követtek el” (Az enginek korában ez még rosszabb – PP).

A sakk-hibák nem olyanok, mint a pattanások. Ráteszel egy kis krémet és piff, el is múltak. Nem lehet őket egy-két nap alatt kijavítani. Ha ez lenne a helyzet, 2 verseny alatt meg tudjuk állapítani az összes hibájukat, mindet megoldanánk, és 20 nap alatt világbajnokok lennének.

A hibák, amiket elkövetnek, nem javíthatóak ki könnyen. A személyiségükkel összefüggenek.

Kétféleképp lehet megközelíteni a fejlődést.

- 1) Megállapítjuk a gyengeséget, és megpróbáljuk kiküszöbölni, hogy tökéletesek legyenek.
- 2) Az erősséget kultiváljuk.

Az én javaslatom az lenne, hogy segítsük őket, hogy erősebbé váljanak. Hogy új dolgokat tanuljanak. Jó dolgokat tanuljanak. És ahogy erősebbé válnak, a gyengeségek eltűnedeznek. Ez olyan, mint amikor valaki nagyon sovány, elmegy a konditerembe, edz, és erőssé válik. Nem azzal teszünk valakit erőssé, hogy elmondjuk neki, gyenge vagy. Nem teszünk senkit erőssé az által, hogy rámutatunk a gyengeségeire. Hogy mit tesznek rosszul. Csak lehangoltak lesznek tőle. Jobban elcsüggednek. Ugye? Szóval nagyon fontos, hogy ne arra mutassunk rá, mit tesznek rosszul a gyerekek! Ehelyett, bátorítsd őket arra, hogy azt tegyék, ami helyes, anélkül, hogy arról beszéljél, mit tesznek rosszul.

Például, ha a gyerek nem étkezik egészségesen, ahelyett, erre rámutatnál, tanítsd meg őket rá... és érd el azt, hogy egészséges dolgokat egyenek. Végül is ezt akarod, nem? És ezt meg tudod anélkül tenni, hogy rámutatnál, mit tesznek helytelenül.

Amikor rámutatsz arra, mit tesznek helytelenül, nagyon feszélyezettek lesznek. És nehéz lesz nekik változtatni.

Hogyha egy gyerek azt kérdezi, „anyu, nem tudom mit lép az ellenfelem”

(Mond azt) „Csak játszd, amit ismersz!” Végül is, csak ezt tudják tenni, nem? „Ha szeretnél készülni 2 órát, nyugodtan készülj, és a táblán, oldd meg a problémákat!” **És ez nagyon fontos! Nem tudjuk felkészíteni a gyereket minden eshetőségre. Úgyhogy a legjobb hozzáállás az, hogy „Bármilyen probléma felmerül a táblán, oldd meg. Egyedül!”**

Ez sok önbizalmat fog nekik adni! „Bármilyen problémád van, megoldod!”

3. Kérdés

Tudnál mesélni a fiatal Indiai gyerekekről, U16, U18, a még fiatalabbakról is, ők, hogyan oldják meg az iskolát? Mennek középiskolába egyetemre, vagy abbahagyják az iskolát, hogy tudjanak sakkozni?

Válasz:

Indiában nem gondolkoznak ennyire előre. „Meg tud élni a gyerekem a sakkból?” Mikor a gyerek 7 éves ez nem merül fel. A szülők nem aggódnak ezen.

Mikor a gyerek nagyon fiatal, a szülők bátorítják a gyereket, hogy sakkozzon, és az iskola engedélyt ad a hiányzásra, hogy a gyerek tudjon versenyezni, és edzeni. Az edzés és versenyzés nagyon fontos a sakkfejlődésben. Úgyhogy a szülők így tesznek, és reménykednek, hogy a gyerek erősebb lesz.

Amikor a gyerek 10.-es, vagy 12.-es, akkor értékelik a helyzetet, és hoznak egy döntést, hogy folytassák (a sakkot) vagy sem.

Közbevetett kérdés: Pragganandhaa jár iskolába?

Válasz: Nem, nem jár iskolába minden nap. Talán egy hónapot jár iskolába minden évben, leteszi az éves vizsgát, ez minden. Nem megy iskolába minden nap. De ő Világbajnok akar lenni! Ez egy más történet. **Az ambícióhoz mérten, más áldozatokat kell meghozni!**

4. Kérdés (Alig hallható):

Hogyan mondjuk azt a gyerekeknek a gyakorlatban, hogy ne figyelj oda az élőre, mikor már alaptól odafigyelnek rá?

Válasz:

Sok gyerek már megtanulta, hogy jelentőséget tulajdonítsanak az élőknek.

„Ok, de hogy oldjuk meg”

A gyerekeket jobb inspirációval (tanítani)!

Ami a gyerekekkel működik, az nem az, hogy megmondjuk mit kellene tenniük. És ez az, amit sok szülő és edző tesz.

Azt gondoljuk: „Ok, ez az, amit rosszul tesz, ez az, amit tenniük kellene, úgyhogy azt mondjuk nekik: OK, ez rossz, az a jó, tedd azt.” De, amikor megmondjuk a gyerekeknek mit kéne tenni, nem lelkesíti őket.

Például, amit mondok az edzőtársaimnak, a (FIDE Trainer) szeminárium keretében, az, hogy amikor a gyerek elhagyja az edzésedet, azt kellene mondaniuk „Anyá, vigyél gyorsan haza” „Miért?” „Sakkozni szeretnék! Haza szeretnék gyorsan menni, és sakkozni még!” Az edző feladata az, hogy lelkesítsen, hogy motiváljon! És a gyerekek egyedül kellene tanulnia! **Mi is tanítunk dolgokat, de (emellett) annyira lelkesítjük őket, hogy úgy érzik „Képes vagyok arra, hogy megoldjam a problémáimat! Képes vagyok arra, hogy egyedül tanuljak!” Lelkesítsd őket!** Motiváld őket! Mesélhetsz nekik történeteket, felhozatsz példákat. Anélkül, hogy közvetlenül érintenél egy témát, ha el tudsz mondani egy lelkesítő történetet, a történetből sokkal jobban fognak tanulni! És össze fogják kötni a sakkal, hogy mit kell tenniük.

Szóval, nem akarjuk, hogy az eredményen aggódjanak! Azt szeretnénk, hogy mikor odamennek (játszani), kísérletezzenek, kipróbáljanak új dolgokat, vállaljanak kockázatot, elszenvedjenek pár vereséget, és lépjenek tovább rajta. Példákon és történeteken keresztül kell lelkesítenünk őket!

Közbevetett kérdés: Van esetleg könyv javaslatod?

Válasz: OK, korábban javasoltam a tanítványaimnak, van egy könyv, „You can Win” (Nyerhetsz) - Shiv Kera. Ok, a cím félrevezető (nevet). Google-n biztos meg lehet találni.

A lényeg, hogy történetekre van szükséged, hogy lelkesíteni tudjál! Nekünk a Bajnok-mentalitást kell megadnunk (a gyerekeknek)! Mondhatja azt egy bajnok; „Hogyha vesztek, összeomlok.”? „Ha bajba kerülök, nem tudok harcolni”? „Ha jól fogok állni, akkor óvatlan leszek”?

Szóval ébernek kell lenniük, és hinniük kell magukban!

A gyerekek úgy kell éreznie „Képes vagyok rá!” És ehhez az önbizalomhoz, nekünk, mint szülőknak, hozzá kéne járulni! Ha rámutatunk a hibákra, mi megy rosszul, mit csinálnak rosszul, koptatjuk ezt az önbizalmat, minden nap, apránként. És ezért gondolják azt a gyerekek, hogy ki tudnak kapni egy gyengébb játékosról. Normális esetben egy gyerek soha nem gondolná ezt. Hogy egy gyengébb játékosról kikapathat.

5. Kérdés:

Azt mondtad, nagyon fontos sok versenyen játszani, és gyakran. Valószínűleg erős versenyeken, hogy ne legyen gond a döntetlen?

Válasz:

Ne aggódjunk, hogy erős/gyenge (verseny), kezdetben! Csak játsszanak többet! Nem kell mindent tökéletesen csinálnunk. Csak el kellene kezdeni a folyamatot, és közben tanulunk majd.

(PP – A legelején nem annyira fontos, de ahogy egyre magasabb szintre jut a gyerek, **fontos, hogy mindig egyre erősebb mezőnyben játsszon, olyan ellenfelek ellen, akik picivel jobbak nála, de nem annyival, hogy ne legyen esély a sikerre (50-100 élő, mondjuk).** Nem azért, hogy a döntetlen ne legyen probléma, ezen egyáltalán nem kéne aggódni, küzdeni kell. Hanem azért, mert **ez az útja az optimális tanulásnak, fejlődésnek.**)

További kérdés: Mi a helyzet Pragg-al, vagy Gukeshel? Amikor elkezdtek külföldi versenyekre járni, ki állta ennek a költségeit?

Válasz: A szülők. És Pragg esetében, amíg nem lett nemzetközi mester, nem volt támogatójuk, és miután a világ legfiatalabb nemzetközi mestere lett, azután lett szponzora. De addig a szülők (álltak mindent).

A sakkon keresztül, mi is tudunk változni. Azt szeretnénk, hogy a gyerekünk jobb legyen sakkban, ugye? Akkor nekünk is jobb sakk-szülőkké kéne válnunk!

6. Kérdés:

Mi a helyzet a 17-18 éves sakkozók nevelésével?

Válasz:

Mindenki számára ugyanúgy működik, kortól függetlenül. De 16, 17, 18 éves gyerekek, már sok (helytelen) tudást felhalmoztak a játékról. Lehet, hogy például 8-10 éven keresztül túl nagy jelentőséget tulajdonítottak az élőknek és az eredménynek, és azért túlságosan pesszimistává váltak, vagy lusták lettek. Nem tanulnak esetleg hatékonyan. Ezeket nehéz kijavítani. Ebben egy jó edző segíthet.

7. Kérdés:

Milyen forrásokat javasolnál nekik önálló tanulásra?

Válasz:

Van rengeteg könyv... Az edző tud ebben segíteni. Mert a különböző szintekhez különböző anyagok elérhetőek (kellenek). Ha tudjuk a játékos erejét, (és erősségeit, hiányosságait – PP), akkor ennek megfelelően tudunk javasolni. Vannak különböző sakk könyvkiadók, New in Chess, Quality Chess, Everyman Chess. Ha csak rákész az oldalukra, megtalálod a bestseller könyveket, vagy a top könyveket. Bátorítsd őket arra, hogy könyvekből tanuljanak! Ez egy jó módja (az önálló tanulásnak)! És lehet, hogy nem online kellene feladványokat oldaniuk. Ehelyett, jobb könyvekből oldani!

Lehet ez már túl sok információ... (nevet). Csak gondolkozzatok ezekről a dolgokról! És elmondhatjátok a visszajelzéseket... Egyéb kérdések?

8. Kérdés:

Játszhatsz túl sokat is?

Válasz:

Nehéz erre válaszolni. 50 évvel ezelőtt volt egy hatszoros világbajnok (Botvinnik – PP) állítólag szakértő – aki azt mondta, nem kéne túl sokat versenyezni. **És most, ha például veszed Gukesh-t, nem tudom, hogy ő mikor nem játszik! Minden nap játszik! Ma itt van, holnap ott van,** nem tűnik úgy, hogy elfárad, nem tűnik úgy, hogy rengeteget készül... (PP – Gukeshnek van igaza, különösen a mostani sakkvilágban, ami teljesen máshogy néz ki, mint 50 éve.) Úgyhogy a javaslatom az, hogy ne aggódjunk ezen túl sokat.

A szülőknek csak 2 dologra (kellene figyelniük)!

1) Erőfeszítés

2) Tanulás

Bármi más, nem fogok aggódni rajta (mint sakkszülő). Ha túl sok kis dolgon aggódunk, elveszítjük szem elől a nagy képet. Csak két dolog. Erőfeszítés! Tanulás! Erőfeszítés! Tanulás! A gyerekeknek bele kell tennie az energiát, és tanulnia kell.

9. Kérdés:

Mi a helyzet az online partikkal?

Válasz:

Tanulnak könyvekből, adatbázisokból. És aztán játszanak online, szórakozásból, az rendszerben van. Ha nem tanulnak, csak szórakoznak, az nem hasznos. A tanulásnak minden nap történni kéne, és aztán az online játék szórakozás, ami rendszerben van. Az online játék nem rossz, ha mellette minden nap készülnek, tanulnak. Tanítsd őket arra, hogy dolgozzanak, és tanuljanak!

További kérdés: A gyerekeknek annyi versenyre kell menniük, amennyire csak tudnak, de néha választhatják az online sakkot, az (személyes) sakkversenyek helyett?

Válasz: Igen, ha nem elérhetőek a versenyek, akkor lehet ezt az utat is választani, de (a veszély az, hogy) a gyerekek függők lesznek az online partiktól, és az online partikhoz nem kell sokat tanulniuk. Olyanná válik, mint egy videójáték, idővel.

- Nagy különbség van (online és személyes sakk között)?
- Igen!

Fiatalon, jobb emberekkel játszani (élőben) és jobb nem gépekkel játszani. Jobb nem használni elemzőprogramokat. A gyerekek manapság függők az elemzőprogramoktól. Mikor nézik a partikat, nyitásokat, mindig be van kapcsolva az elemzőprogram. Szóval amíg nem (érik el) a 2200-at, 2300-at, nagyon keveset (kellene használni) az elemzőprogramokat!

Mert akkor azt használják, az elméjük helyett! Meg kellene tanulniuk, hogyan gondolkozzanak! Jobban, mint ahogy az egérrel bánnak (Nevet). (PP- magasabb szinten az erős játékosok megtanulják helyesen használni a számítógépet, és gondolkozva elemeznek, kérdéseket feltéve a számítógépnek, nem pusztán vakon követik a gép javaslatait.)

10. Kérdés:

Mi a helyzet akkor, ha a szülő tényleg nem tesz nagy nyeresi kényszert a gyerekre, viszont a gyerek magára vállalja a felelősséget, és frusztrált hibák, vereségek, rossz eredmények után?

Válasz:

Megtaníthatjuk őket, hogyan kezeljék a csalódásokat. Ha magunkat vesszük, mi nem veszítettünk a sakktáblán (mint sakkszülők). De, sok mindent elvesztettünk az életben. Ugye? Minket is győztek le, veszítettünk, vagy nehéz időket éltünk át. Úgyhogy képesek vagyunk tanítani őket. **Tanítsd meg nekik, hogy a csalódások is hozzátartoznak a mindennapi élethez. Mindig tanulhatsz, a rossz tapasztalatokból is! Általában ezt így mondom:**

Azt látjuk, (kezével mutatja) Győzelem (magasan) Döntetlen (alacsonyabban), Vereség, (legalacsonyabban.) Ugye? Tanítsd azt nekik: (Kezével mutatja) Győzelem (magasan) Döntetlen (magasan) Vereség (magasan). Olyan, mint, Vanília, Eper, Csokoládé. (Nevet).

11. Kérdés (Hosszú, de a lényeg):

Sok gyerek hagyja abba a sakkot, mert sok kudarc éri őket. Hogyan ápoljuk a szenvedélyüket, és mutassuk be a sakk különböző gyönyörű részeit?

Válasz:

Mint edző, azt próbálom mondani az edzőtársaimnak: Lelkesítsétek a gyerekeket, és motiváljátok! És ezt a szülők is tudják tenni. Például, a sakkban, van a megnyitás, középjáték, végjáték. És sok szülő a megnyitásra fókuszál. És mivel a szülők a nyitásra koncentrálnak, az edzők is ezt teszik. Ha engem kérdezel - én 25 éve vagyok edző – és a tanulóim 90-95% - sokan közülük nagymesterek, de mikor először jöttek hozzám 1700 körüli élőlük volt – Nem tudom milyen nyitásokat lépnek. A tanulóim 90-95 százalékának – én vagyok az edzőjük – még azt sem tudom milyen nyitásokat lépnek. És nem is érdekel. **Mert amit én akarok megtanítani nekik, az az, hogy hogyan gondolkozzanak! Hogyan elemezzenek!** Tanítok nekik technikai dolgokat is, de ez főleg középjáték és végjáték.

EI kell mondanunk a gyerekeknek, hogy olyan sok mindent kell megtanulni! És a gyerekeknek lesznek preferenciái. Néhány gyerek azt fogja mondani: „Én csak mellékvarikat akarok tanulni, nem tudok fővarikat tanulni, annyira nagyok és bonyolultak, nem tudok annyi mindent megjegyezni, el fogom felejteni.” Néhányan azt fogják mondani „Nem szeretem a csendes sakkot” Néhány gyerek azt mondja „Nem szeretem a végjátékokat, utálom a végjátékokat”, Néhány gyerek nem akar kockázatot vállalni, biztonságosan akarnak sakkozni. Szóval mindenféle preferenciái vannak a gyerekeknek.

De, amit ki kell hangsúlyoznunk: „Amikor elkezdesz sakkozni, akkor lehetnek preferenciáid. De ahogy erősödsz, mindent meg kell tanulnod a sakkról! Egy csapatsportban, mint például a foci, lesz egy kapus, egy szereppel, lesz egy csatár, egy másik szereppel. Szóval különböző emberek különböző szerepeket játszhatnak. **De a sakkban, ugyanannak a személynek kell játszania az összes szerepet!** Neki kell védekeznie nehéz állásokban, neki kell

nyernie jó állásokban, neki kell ismerős állásokat játszania, neki kell ismeretlen állásokban feltalálnia magát, erős ellenféllel kell játszania, gyenge ellenféllel kell játszania, Neki kell játszania, mikor a várt nyitás jött ki, ott is, amikor az ellenfél egy váratlan nyitással lepett meg. Rengeteg mindennel kell szembenéznie. Úgyhogy nem mondhatják: „Ezeket szeretem, csak ezeket fogom megtanulni. Ezeket a dolgokat nem szeretem, nem fogom őket megtanulni.” Úgyhogy nagyon fiatal korban el kell nekik mondani. „Bárhon elkezdheted, de (később) mindenben jónak kell lenned. Úgyhogy legyél kíváncsi, érdekeljen, hogy mindent felfedezz, és megtanulj! És olyan sok mindent lehet tanulni, olyan sok gyönyörű dolgot lehet tanulni. Ez érdekeljen, ne az élőpont!”

Ahogy én látom, az élő olyan, mint az árnyék. És az erőfeszítésünk, a személy. Amikor elindulok, az árnyék követni fog. Még csak ellenőriznem sem kell. Szóval, ha beleadsz apaitanyait, bíznod kell benne, hogy az eredmény követni fog. Szóval ne fókuszáljunk az árnyékokra, az erőfeszítéseink helyett! Ha nem megyek ide-oda, az árnyék marad. Erőfeszítés hiányában az eredmények sem mennek sehova.

Úgyhogy lelkesíts,

motiválj, és teremts több lehetőséget (a fejlődésre)! Rendben?

Köszönöm Szépen!

GM Ramesh RB előadása,

2022 szeptember, Románia.

Magyarra fordította: GM Prohászka Péter